YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO
15 päivänä kesäkuuta 1994 *

Asiassa C-137/92 P,

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään oikeudellisen yksikön apulaispäällikkö C. Timmermans, oikeudellinen pääneuvonantaja J. Amphoux, oikeudelliset neuvonantajat G. Marenco ja G. zur Hausen, oikeudellisen yksikön virkamiehet J. Currall ja B. J. Drijber, prosessiosoite Luxemburgissa c/o oikeudellisen yksikön virkamies G. Kremlis, Centre Wagner, Kirchberg,

valittajana,

jossa haetaan muutosta Euroopan yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen yhdistetyissä asioissa T-79/89, T-84/89, T-85/89, T-86/89, T-89/89, T-91/89, T-92/89, T-94/89, T-96/89, T-98/89, T-102/89 ja T-104/89 27.2.1992 antamaan tuomioon (Kok. 1992, s. II-315) ja vaaditaan kyseisen tuomion kumoamista sekä edellä mainittujen asioiden palauttamista ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen käsiteltäviksi, jotta se voisi antaa ratkaisun niistä muista kantajien esiin ottamista perusteista, joita ei ole käsitelty kyseisessä tuomiossa,

jossa asianosaisina ovat lisäksi:

BASF AG, kotipaikka Ludwigshafen (Saksan liittotasavalta), edustajanaan asianajaja F. Hermanns, Düsseldorf, prosessiosoite Luxemburgissa asianajotoimisto Loesch & Wolter, 11 rue Goethe,

Limburgse Vinyl Maatschappij NV (LVM), kotipaikka Tessenderlo (Belgia), edustajanaan asianajaja I. G. F. Cath, Haag, prosessiosoite Luxemburgissa asianajotoimisto L. H. Dupong, 14 A rue des Bains,

* Oikeudenkäyntikielet: saksa, englanti, ranska, italia ja hollanti.

DSM NV ja DSM Kunststoffen BV, kotipaikka Heerlen (Hollanti), joiden edustajana I. G. F. Cath, prosessiosoite Luxemburgissa asianajotoimisto L. H. Dupong, 14 A rue des Bains,

Hüls AG, kotipaikką Marl (Saksan liittotasavalta), edustajanaan asianajaja H. J. Herrmann, Köln, prosessiosoite Luxemburgissa asianajotoimisto Loesch & Wolter, 11 rue Goethe,

Elf Atochem SA, entinen Atochem SA, kotipaikka Puteaux (Ranska), edustajinaan asianajaja X. de Roux ja asianajaja Ch.-H. Léger, Pariisi, prosessiosoite Luxemburgissa asianajotoimisto Hoss & Elvinger, 15 Côte d'Eich,

Société artésienne de vinyle SA, kotipaikka Pariisi, edustajanaan asianajaja B. van de Walle de Ghelcke, Bryssel, prosessiosoite Luxemburgissa asianajotoimisto Loesch & Wolter, 11 rue Goethe,

Wacker Chemie GmbH, kotipaikka München (Saksan liittotasavalta), edustajanaan asianajaja H. Hellman, Köln, prosessiosoite Luxemburgissa asianajotoimisto Loesch & Wolter, 11 rue Goethe,

Enichem SpA, kotipaikka Milano (Italia), edustajinaan asianajaja M. Siragusa, Rooma, ja asianajaja G. Scassellati Sforzolini, Bologna, prosessiosoite Luxemburgissa asianajotoimisto Arendt & Medernach, 4 avenue Marie-Thérèse,

Hoechst AG, kotipaikka Frankfurt am Main (Saksan liittotasavalta), edustajanaan asianajaja H. Hellmann, Köln, prosessiosoite Luxemburgissa asianajotoimisto Loesch & Wolter, 11 rue Goethe,

Imperial Chemical Industries plc (ICI), kotipaikka Lontoo, edustajinaan D. A. J. Vaughan, QC, ja barrister D. W. K. Anderson sekä solicitors V. O. White ja R. J. Coles, prosessiosoite Luxemburgissa asianajotoimisto L. H. Dupong, 14 A rue des Bains,

Shell International Chemical Company Ltd, kotipaikka Lontoo, edustajinaan K. B. Parker, QC, ja solicitor J. W. Osborne, prosessiosoite Luxemburgissa asianajotoimisto J. Hoss, 15 Côte d'Eich,

Montedison SpA, kotipaikka Milano (Italia), edustajinaan asianajaja G. Aghina ja asianajaja G. Celona, Milano, sekä asianajaja P. A. M. Ferrari, Rooma, prosessiosoite Luxemburgissa asianajotoimisto G. Margue, 20 rue Philippe II,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN,

toimien kokoonpanossa: presidentti O. Due, jaostojen puheenjohtajat G. F. Mancini (esittelevä tuomari), J. C. Moitinho de Almeida, M. Diez de Velasco ja D. A. O. Edward sekä tuomarit C. N. Kakouris, R. Joliet, F. A. Schockweiler, G. C. Rodríguez Iglesias, F. Grévisse, M. Zuleeg, P. J. G. Kapteyn ja J. L. Murray,

julkisasiamies: W. Van Gerven,
kirjaaja: johtava hallintovirkamies D. Louterman-Hubeau,

ottaen huomioon suullista käsittelyä varten laaditun kertomuksen,

kuultuaan asianosaisten 17.3.1993 pidetyssä istunnossa, jossa Enichem SpA:n edustajina toimivat M. Siragusa ja asianajaja F. Moretti, Bologna, esittämät suulliset lausumat,

kuultuaan julkiasiamiehen 29.6.1993 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Yhteisöjen tuomioistuimen perussäännön (ETY) 49 artiklan nojalla esittämällään hakemuksella, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimen kirjaamoon

29.4.1992, Euroopan yhteisöjen komissio on hakenut muutosta yhdistetyissä asioissa T-79/89, T-84/89, T-85/89, T-86/89, T-89/89, T-91/89, T-92/89, T-94/89, T-96/89, T-98/89, T-102/89 ja T-104/89, BASF ym. vastaan komissio 27.2.1992 annettuun tuomioon (Kok. 1992, s. II-315), jossa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on todennut mitättömäksi ETY:n perustamissopimuksen 85 artiklan soveltamismenettelystä 21 päivänä joulukuuta 1988 tehdyn komission päätöksen 89/190/ETY (IV/31.865, PVC) – päätös on annettu tiedoksi kantajille ja se on julkaistu *Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä* L 74, 17.3.1989 (s. 1) – ja jossa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin jätti tutkimatta sen käsiteltäviksi saatetut kanteet, jotka oli nostettu kyseisen päätöksen kumoamiseksi.

Asiaan liittyvät tosiseikat ja menettelyn kulku ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa

2 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomiosta käy ilmi, että muutoksenhakuasian vastaajat, jotka ovat polyvinyylikloridi- (PVC-) alalla toimivia yrityksiä, ovat vaatineet edellä mainitun päätöksen 89/190/ETY kumoamista; komissio totesi päätöksessä, että kyseiset yritykset olivat rikkoneet perustamissopimuksen 85 artiklaa, koska ne ovat olleet osallisina sopimuksessa ja/tai yhdenmukaistetussa menettelytavassa. Päätöksen mukaan PVC:tä yhteismarkkinoiden alueella toimittavat valmistajat olivat nimittäin osallistuneet säännöllisiin kokouksiin määrätäkseen tavoitehinnat ja -kiintiöt ja suunnitellakseen yhdenmukaistettuja aloitteita, joiden tarkoituksena oli hinnankorotus, sekä valvoakseen kyseisten salaisten järjestelyjen toteutusta (1 artikla). Lisäksi yritykset määrättiin lopettamaan kilpailusääntöjen rikkominen, johon niiden oli todettu syyllistyneen, pidättäytymään jatkossa riidanalaisista menettelytavoista (2 artikla) sekä maksamaan kullekin yritykselle erikseen vahvistettuja sakkoja (3 artikla).

3 Koska kantajat riitauttivat useilta osin päätöksentekomenettelyn sekä sen, että päätös olisi annettu tiedoksi, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin aloitti perusteellisen tutkinnan ja pyysi komissiota niin pian kuin mahdollista esittämään 21.12.1988 pidetyn komission jäsenten kollegion kokouksen pöytäkirjan sekä päätöksen sanamuodon sellaisena kuin se oli hyväksytty kyseisenä päivänä.

4 Sen jälkeen kun komissio oli esittänyt pöytäkirjan sivut 41–43 sekä kolme 14.12.1988 päivättyä päätösluonnosta, jotka olivat saksan-, englannin- ja ranskankielisiä, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin kuuli kyseisistä asiakirjoista esitettyjä mielipiteitä ja määräsi, että komission on esitettävä alkuperäisen, riidanalaisen päätöksen, sellaisena kuin se on 21.12.1988 hyväksytyssä muodossaan ja toimielimen työjärjestyksessä määrättyjen edellytysten mukaisesti todistusvoimaiseksi saatettuna, oikeaksi todistettu jäljennös kaikilla niillä kielillä, joilla päätös on hyväksytty.

5 Tämän seurauksena komissio esitti seuraavat, pääsihteerinsä oikeiksi todistamat asiakirjat:

- 21.12.1988 pidetyn komission kokouksen pöytäkirjan, COM (88) PV 945, sivut 41–43,

- kyseisen pöytäkirjan kansilehden, jossa oli komission puheenjohtajan ja pääsihteerin allekirjoitus,

- 14.12.1988 päivätyt saksan-, englannin- ja ranskankieliset päätösluonnokset,

- komission kokouksen pöytäkirjassa mainitun "Muutoksia kohtaan 27-PVC, kohtaan 34-PEBD" -nimisen 19.12.1988 päivätyn asiakirjan, joka on kabinettipäälliköiden erityiskokouksen pöytäkirjan liitteenä.

6 Komission pääsihteerin antaman todistuksen ja erään ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa komissiota edustavan virkamiehen allekirjoittaman asiakirjojen liitteenä olevan saatekirjeen mukaisesti 21.12.1988 tehdyn päätöksen on katsottava koostuvan kaikista näistä asiakirjoista.

7 Esitettyjen asiakirjojen ja niistä annettujen suullisten lausumien tarkastelu mahdollistivat sen, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin saattoi todeta eräät tietyt tosiseikat ja tehdä niistä seuraavat oikeudelliset johtopäätökset.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomio

Sen periaatteen rikkominen, jonka mukaan oikeustoimea ei saa jälkikäteen muuttaa

8 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi ensin seuraavaa (tuomion 39–49 kohta):

a) saksan kielellä hyväksytyssä päätöksessä oli ristiriitaisuuksia toisaalta englannin ja ranskan kielellä hyväksytyn päätöksen kanssa ja toisaalta tiedoksi annetun ja julkaistun päätöksen kanssa,

b) tiedoksi annetuissa ja *Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä* julkaistuissa päätöksissä perustelujen 27 kohtaan oli lisätty alakohta, joka puuttui kollegion hyväksymistä päätösluonnoksista; tämä koski sekä saksan-, englannin- että ranskankielistä kielitoisintoa,

c) ilmoitettujen ja julkaistujen säädösten päätösosasta puuttui kollegion 21.12.1988 hyväksymissä luonnoksissa ollut viittaus, joka koski Société artésienne de vinyle SA:n kuulumista Entreprise chimique et minière -ryhmään ("EMC-ryhmä").

9 Koska kaikki nämä muutokset oli tehty 21.12.1988 jälkeen ja koska ne olivat selvästi muiden henkilöiden kuin kollegion tekemiä, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin teki asiassa 131/86, Yhdistynyt kuningaskunta v. neuvosto, 23.2.1988 annettuun yhteisöjen tuomioistuimen tuomioon ("munivat kanat", Kok. 1988, s. 905) nojautuen sen johtopäätöksen, että hallintotoimien koskemattomuuden periaatetta on loukattu. Kyseisen periaatteen mukaan sellaiseen toimeen, jonka toimivaltainen viranomainen on tehnyt säädettyä menettelyä noudattaen, voidaan tehdä muita kuin kieliopillisia tai oikeinkirjoitusta koskevia muutoksia ainoastaan samaa menettelyä noudattaen. Muutoksia, jotka on tehty noudattamatta kyseistä menettelyä, on pidettävä lainvastaisina, eikä tällöin ole tarpeen tarkastella niiden ulottuvuutta, merkitystä tai sitä, ovatko muutokset olennaisia (40, 42, 47 ja 49 kohta).

Kilpailuasioista vastaavan komission jäsenen asiallisen ja ajallisen toimivallan puuttuminen

10 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin esitti toisena toteamuksenaan, että komissio on hyväksynyt kollegiona ainoastaan riidanalaisen päätöksen saksan-, englannin- ja ranskankielisen kielitoisinnon ja antanut kilpailuasioista kyseisenä ajankohtana vastaavan komission jäsenen – Sutherlandin – tehtäväksi päätöstekstin hyväksymisen muilla yhteisön virallisilla kielillä.

11 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi, että koska on kysymys useille sellaisille oikeushenkilöille osoitetusta todistusvoimaisesta päätöksestä, joiden kohdalla on käytettävä eri kieliä, Euroopan talousyhteisössä käytettäviä kieliä koskevien järjestelyjen vahvistamisesta 15 päivänä huhtikuuta 1958 annetun neuvoston asetuksen N:o 1 (EYVL 1958, 17, s. 385) 3 artiklasta ja 9 päivänä tammikuuta 1963 annetun komission työjärjestyksen (EYVL 1963, 17, s. 181, jäljempänä työjärjestys) 12 artiklan ensimmäisestä kohdasta yhdessä tarkasteltuina käy ilmi, että päätöksen hyväksyminen kaikilla todistusvoimaisilla kielillä on kollegion tehtävä. Ensin mainitun säännöksen mukaisesti "Yhteisön toimielimen – – jäsenvaltion lainkäyttövallan alaiselle henkilölle osoittamat asiakirjat laaditaan kyseisen jäsenvaltion kielellä". Komission työjärjestyksen edellä mainitun määräyksen mukaisesti "Komission yhteisessä istunnossa tai kirjallisella menettelyllä hyväksymät säädökset varmennetaan todistusvoimaisella kielellä tai todistusvoimaisilla kielillä puheenjohtajan ja pääsihteerin allekirjoituksilla". Näin ollen kollegion olisi käsiteltävänä olevassa asiassa pitänyt hyväksyä myös päätöksen italian- ja hollanninkieliset kielitoisinnot; Sutherlandilla ei selvästikään ollut asiallista toimivaltaa sen tekemiseen (54, 55 ja 60 kohta).

12 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen mukaan komissio menetteli väärin vedotessaan – osoittaakseen Sutherlandin toimivallan – työjärjestyksensä, sellaisena kuin se on muutettuna 23.7.1975 tehdyllä komission päätöksellä 75/461/Euratom, EHTY, ETY (EYVL L 199, s. 43) 27 artiklaan, jonka mukaan "komissio voi, edellyttäen, että noudatetaan täysin sen kollegisen vastuun periaatetta, valtuuttaa jäsenensä toteuttamaan puolestaan ja valvonnassaan selkeästi määriteltyjä hallinnollisia toimenpiteitä". Itse asiassa "päätös, jossa todetaan perustamissopimuksen 85 artiklan rikkominen, asetetaan velvoitteita useille yrityksille ja määrätään niille huomattavia taloudellisia seuraamuksia, ja joka on tältä osin täytäntöönpanokelpoinen, vaikuttaa selvästi kyseisten yritysten oikeuksiin ja velvollisuuksiin sekä varallisuusasemaan. Tällaista päätöstä ei voida pitää pelkkänä juoksevien asioiden hoitamisena, josta yksi ainoa komissaari on toimivaltainen vastaamaan, ilman että rikotaan suoraan edellä mainitussa 27 artiklassa nimenomaisesti mainittua kollegisen päätöksenteon periaatetta" (59 kohta).

13 Lisäksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi ilmoitettujen päätösten perässä olevan koneella kirjoitetun maininnan "komission puolesta Peter Sutherland, komission jäsen". Se myöntää, että vaikka kilpailuasioista vastaava komissaari ei yksin ole toimivaltainen hyväksymään todistusvoimaisilla kielillä perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohdan soveltamista koskevaa päätöstä, hän sen sijaan on toimivaltainen allekirjoittamaan kollegion

tekemän päätöksen jäljennökset, joilla päätös annetaan tiedoksi niille, joille se on osoitettu (61 kohta).

14 Käsiteltävänä olevassa asiassa on kuitenkin selvää, ettei mikään ilmoitettavaksi ja julkaistavaksi valmis teksti ollut käytettävissä ennen 16.1. ja 31.1.1989 välistä ajankohtaa, kun taas Sutherlandin toimikausi oli päättynyt 5.1.1989. Näin ollen Sutherlandilla ei ollut ajallista toimivaltaa allekirjoittaa päätöksiä, joista oli ilmoitettu kantajille (61–63 kohta).

Riidanalaisen päätöksen mitättömyys

15 Perustelujensa tässä osassa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin esitti (65 kohta), että "kaikkien säädökseen vaikuttavien virheiden, sellaisina kuin ne on esitetty edellä, nimittäin päätöksen perustelujen ja päätösosan muutosten, jotka on tehty komission kollegion kokouksen pöytäkirjan nro 945 mukaan päätöksen tekemisen jälkeen, sekä päätöksen tekijän toimivallan puuttumisen vuoksi kanteen kohteena oleva päätös olisi kumottava toimivallan puuttumisen sekä olennaisten menettelymääräysten rikkomisen vuoksi". Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi kuitenkin, että "ennen päätöksen kumoamista on tarkasteltava viimeistä kantajien esittämää väitettä, jonka mukaan säädös on mitätön. Jos tämä väite osoittautuu perustelluksi, kanteita ei voida ottaa tutkittaviksi [yhteisöjen tuomioistuimen yhdistetyissä asioissa 1/57 ja 14/57, Société des usines à tubes de la Sarre v. korkea viranomainen (Kok. 1957, s. 201) 10.12.1957 antama tuomio]".

16 Huomautettuaan, että "yhteisöjen tuomioistuimet toteavat sellaiset toimielinten toimet mitättömiksi, joihin liittyy erityisen vakavia ja ilmeisiä virheitä, ja tältä osin nämä tuomioistuimet tukeutuvat kansallisten oikeusjärjestysten periaatteisiin", ja että "asianosaiset" voivat vedota tähän yleistä järjestystä koskevaan perusteeseen menettelyn kuluessa "ilman määräaikaan liittyviä rajoituksia", ja että "tuomioistuimen on viran puolesta otettava huomioon kyseinen peruste" (68 kohta), ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi (70 kohta), että käsiteltävänä olevassa asiassa komissio joutui itse myöntämään, ettei se voinut esittää jäljennöstä alkuperäisistä ja sen työjärjestyksessä määrättyjen edellytysten mukaisesti todistusvoimaisiksi saatetuista päätöksistä; työjärjestyksen 12 artiklan toisessa kohdassa määrätään lisäksi, että päätökset "liitetään – – siihen komission kokouksen pöytäkirjaan, jossa on tieto niiden hyväksymisestä".

17 Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen mukaan "komission työjärjestyksen määräyksissä tarkoitettu komission toimien todistusvoimaisiksi saattamista koskeva menettely, jonka oikeudellinen perusta on suoraan peräisin 8.4.1965 tehdyn sulautumissopimuksen 15 ja 16 artiklasta – minkä lisäksi sulautumissopimuksessa määrätään työjärjestyksen julkaisemisesta – on oikeusvarmuuden ja oikeudellisten tilanteiden vakauden kannalta yhteisön oikeusjärjestelmän olennainen osa. Ainoastaan sillä voidaan taata, että toimielinten toimet ovat toimivaltaisen viranomaisen antamia ja että niitä annettaessa on noudatettu perustamissopimuksessa ja sen soveltamisesta annetuissa säännöksissä tarkoitettuja menettelyvaatimuksia ja erityisesti perustamissopimuksen 190 artiklassa tarkoitettua perusteluvelvollisuutta. Takaamalla toteutetun toimen – jota voidaan muuttaa tai joka voidaan kumota ainoastaan noudattamalla näitä velvollisuuksia – koskemattomuuden kyseinen menettely mahdollistaa sen, että oikeussubjektit voivat – riippumatta siitä, onko kysymys luonnollisista henkilöistä vai oikeushenkilöistä, jäsenvaltioista vai muista yhteisöjen toimielimistä – saada varmuudella ja minä tahansa ajankohtana tietoonsa oikeuksiensa tai velvollisuuksiensa täsmällisen laajuuden sekä ne syyt, joiden vuoksi komissio on tehnyt heitä koskevan päätöksen." (72 kohta).

18 Lisäksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin esitti, että "kaikki nämä toimielinten toimien valmisteluun, antamiseen ja todistusvoimaisiksi saattamiseen liittyvät ankarat menettelyvaatimukset ovat tarpeen oikeusjärjestelmän vakauden ja niiden henkilöiden oikeusvarmuuden takaamiseksi, joita yhteisön toimielinten päätökset koskevat. Sellaiset menettelyvaatimukset ovat ehdottoman välttämättömiä normihierarkiaan perustuvan oikeusjärjestyksen säilyttämiseksi. Niillä taataan samalla laillisuusperiaatteen sekä oikeusvarmuuden ja hyvän hallintotavan periaatteiden noudattaminen (yhteisöjen tuomioistuimen 5.12.1963 antamat tuomiot yhdistetyissä asioissa 53/63 ja 54/63, Lemmerz v. korkea viranomainen, Kok. 1963, s. 487 ja yhdistetyissä asioissa 23/63, 24/63 ja 52/63, Usines Émile Henriot v. korkea viranomainen, Kok. 1963, s. 439). Kyseisten sääntöjen noudattamatta jättäminen johtaisi äärimmäisen epävarmaan järjestelmään, jossa niiden henkilöiden määrittäminen, joita toimielinten päätökset koskevat, heidän oikeuksiensa ja velvollisuuksiensa laajuus sekä päätösten laatija olisivat ainoastaan epätarkan tiedon varassa, mikä olisi omiaan vaarantamaan tuomioistuinten harjoittaman valvonnan" (76 kohta).

19 Lopuksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin esitti, että "kun on kysymys sellaisista toimista, joilla – kuten käsiteltävänä olevassa asiassa – määrätään taloudellinen seuraamus, täytäntöönpanokelpoisen toimen käsitteellä on

perustamissopimuksen 192 artiklan mukaan erityinen merkitys" (80 kohta). Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi, että "koska asian käsittelyn yhteydessä on ilmennyt, että komission työjärjestyksen 12 artiklan ensimmäisessä kohdassa tarkoitettu päätöksen todistusvoimaiseksi saattaminen ei ole mahdollista, perustamissopimuksen 192 artiklan toisessa kohdassa tarkoitettua seurantamenettelyä asiakirjan, toisin sanoen alkuperäisen ja todistusvoimaiseksi saatetun päätöksen oikeaperäisyyden tutkimiseksi ei voida toteuttaa käsiteltävänä olevassa asiassa" (81 kohta).

20 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin teki siten seuraavan päätelmän: "Toimea ei voida pitää perustamissopimuksen 189 artiklassa tarkoitettuna päätöksenä, jos tuomioistuin ei voi riittävällä varmuudella määrittää täsmällistä päivämäärää, josta alkaen sillä voi olla oikeusvaikutuksia ja jolloin se näin ollen voi tulla osaksi yhteisön oikeusjärjestystä, ja jos se ei kyseiseen toimeen tehtyjen muutosten vuoksi voi todeta varmuudella niiden perustelujen täsmällistä sisältöä, jotka kyseisen toimen on perustamissopimuksen 190 artiklan mukaan sisällettävä, eikä määritellä ja valvoa ilman sekaannuksen vaaraa toimesta niille, joille se on osoitettu, aiheutuvien velvoitteiden laajuutta eikä yksilöidä niitä, joille se on osoitettu, eikä osoittaa varmuudella kyseisen päätöksen lopullisen muodon laatijaa, ja jos voidaan osoittaa, ettei yhteisön säännöstössä tarkoitettua menettelyä toimen todistusvoimaiseksi saattamiseksi ole lainkaan noudatettu, ja ettei perustamissopimuksen 192 artiklassa tarkoitettua menettelyä voida toteuttaa. Sellaiseen toimeen liittyy erityisen vakavia ja ilmeisiä virheitä, joiden vuoksi se on oikeudellisesti mitätön." (96 kohta.)

21 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi tämän vuoksi riidanalaisen päätöksen mitättömäksi eikä ottanut kanteita tutkittaviksi.

Komission muutoksenhaku

22 Komissio ilmoittaa ensin, ettei se kiistä sitä, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen suorittaman tarkastelun seurauksena PVC-päätöstä koskevassa päätöksentekomenettelyssä on ilmennyt tiettyjä puutteita, jotka johtuvat erityisesti niitä kiireitä seuranneista paineista, joita komissiolle aiheutui sen vuoksi, että sen toimikausi oli päättymässä, ja erityisesti kilpailuasioista vastaavan komission jäsenen lähdöstä. Komissio on kuitenkin sitä mieltä, ettei tuomio kuvasta oikealla tavalla eri riitakysymysten todellista merkitystä. Lisäksi se katsoo, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen riita-

kysymyksistä tekemät johtopäätökset, joiden vuoksi päätös katsottiin mitättömäksi, ovat kaikin puolin liiallisia ja kohtuuttomia.

23 Komissio esittää muutoksenhaun tueksi neljä perustetta.

Ensimmäinen peruste

24 Komissio katsoo ensin, että muutoksenhaun kohteena olevaan tuomioon liittyy oikeudellisia seikkoja ja perusteluja koskevia virheitä hallintotoimien koskemattomuusperiaatteen soveltamisen ja erityisesti riidanalaiseen päätökseen tehtyjen muutosten arvioinnin osalta.

25 Komission mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tehnyt oikeudellisia seikkoja koskevan virheen katsoessaan, ettei ole tarpeen tarkastella sitä, ovatko ilmoitetun päätöksen saksankielisessä kielitoisinnossa todetut muutokset olennaisia, ja että kyseiset muutokset vaikuttavat koko päätöksen lainmukaisuuteen kaikkien kantajien osalta.

26 Lisäksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tehnyt perusteluihin liittyvän virheen katsoessaan, ettei komissio ole kollegiona hyväksynyt ilmoitettujen päätösten 27 kohtaan kaikissa kielitoisinnoissa lisättyä alakohtaa, ja ettei kyseisen alakohdan olennaisuudesta ole epäilystä. Se on tehnyt myös oikeudellisia seikkoja koskevan virheen katsoessaan toisaalta, ettei ole tarpeen tarkastella kyseisen alakohdan olennaisuutta, ja toisaalta, että alakohdan lisääminen vaikuttaa koko päätöksen lainmukaisuuteen.

27 Lopuksi komissio katsoo, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tehnyt perusteluvirheen katsoessaan, että sen ilmoitettujen päätösten päätösosassa olevan maininnan poistaminen, joka koskee Société Artésienne de vinyle SA:n kuulumista EMC-ryhmään, on omiaan muuttamaan päätöksen sisältöä, sekä oikeudellisia seikkoja koskevan virheen katsoessaan, että kyseinen poisto vaikuttaa koko päätöksen lainmukaisuuteen kaikkien kantajien osalta.

Toinen peruste

28 Komission mukaan valituksenalaiseen tuomioon liittyy oikeudellisia seikkoja koskeva virhe siltä osin kuin on kysymys niistä perustamissopimuksesta johtuvista vaatimuksista, jotka koskevat komission päätöksentekomenettelyyn liittyviä edellytyksiä, koska siinä ei tunnusteta Sutherlandin toimivaltaa vahvistaa tehdyn päätöksen hollannin- ja italiankielisiä kielitoisintoja.

29 Komission mukaan vaatimus, jonka mukaan kollegion on hyväksyttävä kaikki todistusvoimaisilla kielillä laaditut kielitoisinnot, on selvästi kohtuuton muodollisuus perustamissopimuksessa esitettyihin kollegisen päätöksenteon periaatteeseen liittyviin vaatimuksiin nähden. Tietty toiminnan joustavuus on sen mukaan tarpeen sille uskottujen tehtävien hoitamisessa, joita on paljon ja jotka ovat monimutkaisia. Kolmen erilaisen menettelyn käytön mahdollisuus, joita ovat virallinen hyväksyminen yhteisessä istunnossa, kirjallinen menettely ja toimivaltaisen komission jäsenen valtuuttaminen, on osoitus sellaisesta joustavuudesta. Yhteisöjen tuomioistuin on jo todennut tällaisen järjestelmän yhteensoveltuvuuden kollegisen päätöksenteon periaatteen kanssa ja näin ollen sen lainmukaisuuden yhteisön oikeuden kannalta erityisesti asiassa 5/85, AKZO Chemie vastaan komissio, tuomio 23.9.1986 (Kok. 1986, s. 2585).

30 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei myöskään ole komission mukaan ottanut huomioon sitä, että kaikissa kysymyksissä on tehtävä ero kollegion alaan kuuluvien kollegisen päätöksenteon perustan muodostavien järkiperäisten tai periaatteellisten tekijöiden ja niiden – välttämättä myöhäisempien – muodollisten tekijöiden välillä, jotka ovat ainoastaan täytäntöönpanoon liittyviä tehtäviä ja joita ovat muun muassa päätöstekstin laatiminen, päätöksen kääntäminen, sen saattaminen lopulliseen muotoonsa sekä sen tiedoksi antaminen tai julkaiseminen. Sellaiset toimet olisi voitava toteuttaa ilman kollegion mukanaoloa ja ilman minkäänlaista erityistä, nimenomaista valtuutusta, toimivaltaisen vastuussa olevan komission jäsenen alaisuudessa vaarantamatta millään tavoin asianomaisten henkilöiden oikeuksia ja oikeudenkäyntimenettelyn heille antamia takeita.

Kolmas peruste

31 Komission mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tehnyt komission toimien todistusvoimaisiksi saattamista koskevan komission työjärjestyksen 12 artiklan merkitystä ja tulkintaa koskevan oikeudellisen virheen.

32 Komission mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomioon sisältyy jälleen kerran selvää muotoseikkojen ylikorostamista, eikä siinä sen mukaan oteta huomioon kyseisessä artiklassa tarkoitetun todistusvoimaisiksi saattamisen merkitystä ja ulottuvuutta; tällainen muotoseikkojen korostaminen on komission mukaan jo pitkään ollut vanhentunut käytäntö. Tällaiset muodollisuudet, kuten istuntojen pöytäkirjojen hyväksyminen ja todistusvoimaisiksi saattaminen, eivät ole välttämättömiä edellytyksiä kyseisten toimien hyväksymisen ja olemassaolon kannalta, vaan niiden tarkoitus on ainoastaan

komission asiakirjojen arkistointi.

33 Lopuksi komissio esittää, ettei ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ole ottanut huomioon ETY:n perustamissopimuksen 192 artiklan sanamuotoa eikä sen tarkoitusta, kun se on katsonut, että alkuperäisen toimen olemassaolo on välttämätön edellytys sen täytäntöön panemiselle. Komission mukaan sellainen lähestymistapa johtaa itse asiassa siihen, että päätöksen oikeaperäisyyden tutkiminen, josta mainitussa artiklassa on kysymys, edellyttää kaikissa tapauksissa alkuperäisten tekstien esittämistä, vaikka oikeaperäisyyden tutkimisen olisi oltava pelkkä muodollisuus ja vaikka sen olisi kohdistuttava ainoastaan komission kyseiseen asiakirjaan lisäämien leimojen ja nimikirjoitusten oikeaperäisyyden tarkistamiseen.

Neljäs peruste

34 Neljänneksi komissio esittää, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on soveltanut väärin hallintotoimien mitättömyyttä koskevaa teoriaa.

35 Komission mukaan useimpien jäsenvaltioiden oikeudessa tunnustetaan, ettei lainvastaisella toimella tarvitse katsoa olevan minkäänlaisia, edes väliaikaisia oikeusvaikutuksia, jos siihen liittyvä virhe on erityisen vakava, jolloin sen, jolle toimi on osoitettu, ja sen laatijan ei tarvitse noudattaa sitä; tämä ei edellytä edes tuomioistuimen etukäteistä päätöstä. Lisäksi sen toteaminen, ettei sellaisella toimella ole oikeusvaikutuksia, on mahdollista tavanomaisten muutoksenhakuaikojen ulkopuolellakin.

36 Näiden seurausten vakavuuden vuoksi mitättömyysteoriaan vetoamisen edellytykseksi ei kuitenkaan riitä, että todettu lainvastaisuus on erityisen vakava, vaan sen on lisäksi oltava luonteeltaan niin ilmeinen, että se on erityisen silmäänpistävällä tavalla kenen tahansa havaittavissa. Käsiteltävänä olevassa asiassa näin ei ole, koska sillä, jolle päätös on osoitettu, ei ollut tilaisuutta saada tietoa komission suorittamasta sisäisestä valmistelusta, jonka seurauksena päätös tehtiin.

Muutoksenhakuasian tutkittavaksi ottaminen

37 Kaikki muutoksenhakuasian vastaajat lukuun ottamatta Shell International Chemical Industries plc:tä ja Montedison SpA:ta ovat esittäneet väitteen, että muutoksenhaku on jätettävä tutkimatta yhteisöjen tuomioistuimen perussäännön (ETY) 49 artiklan ensimmäisessä alakohdassa tarkoitetun kahden kuukauden määräajan ylittämisen vuoksi. Ne väittävät tässä yhteydessä, että koska ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomio oli annettu tiedoksi komissiolle 28.2.1992, valituskirjelmä olisi työjärjestyksen 80 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaisesti pitänyt jättää 28.4.1992 mennessä. Komissio jätti kirjelmänsä yhteisöjen tuomioistuimen kirjaamoon kuitenkin vasta 29.4.1992.

38 Komission vastapuolten mukaan komissioon ei voida soveltaa yhteisöjen tuomioistuimen päätöksen määräyksiä, jotka koskevat sen työjärjestyksen liitteessä II esitettyjä pitkien etäisyyksien vuoksi pidennettyjä määräaikoja. Itse asiassa päätöksen 1 artiklassa asianosaisiin, joiden vakituinen kotipaikka on Luxemburgin suurherttuakunnassa, ei sovelleta pitkien etäisyyksien vuoksi pidennettyjä prosessuaalisia määräaikoja. Koska kysymystä toimielinten kotipaikasta ei vielä ollut ratkaistu muutosta haettaessa, toimielinten kotipaikkoina on pidettävä yhteisöjen tiettyjen toimielinten ja yksiköiden väliaikaisesta sijainnista 8 päivänä huhtikuuta 1965 tehdyn jäsenvaltioiden hallitusten edustajien päätöksen (EYVL 1967, 152, s. 18) 1 artiklan 1 kohdassa määriteltyjä toimielinten "väliaikaisia kotipaikkoja", jossa sellaisiksi mainitaan Luxemburg, Bryssel ja Strasbourg.

39 Myös Luxemburg, jossa huomattava osa komission toiminnasta tapahtuu ja jossa sillä on useita yksikköjä sekä huomattava määrä siellä työskenteleviä virkamiehiä, oli vastapuolten mukaan näin ollen muutosta haettaessa komission kotipaikka.

40 Tässä yhteydessä on huomautettava, että prosessuaalisten määräaikojen tarkoituksena on taata oikeusvarmuuteen liittyvien vaatimusten huomioon ottaminen, kun taas edellä mainitussa päätöksessä tarkoitetuilla pitkien etäisyyksien vuoksi myönnettävillä määräaikojen pidennyksillä on tarkoitus ottaa huomioon ne vaikeudet, joita asianosaisilla saattaa olla yhteisöjen tuomioistuimen kotipaikan etäisen sijainnin vuoksi, ja taata näin asianosaisten yhdenvertainen kohtelu. Pidennettäessä määräaikoja pitkien etäisyyksien vuoksi on siten otettava huomioon asianosaisten kotipaikka sekä se, missä heidän toimintaansa koskevat päätökset tehdään.

41 Käsiteltävänä olevassa asiassa on todettava, että jo ennen kuin Euroopan yhteisöjen toimielinten sekä tiettyjen elinten ja yksikköjen kotipaikan vahvistamisessa jäsenvaltioiden hallitusten edustajien yhteisellä sopimuksella tehdyssä päätöksessä (EYVL 1992, C 341, s. 1) komission kotipaikaksi määrättiin Bryssel, komission toimintaa johdettiin Brysselistä, joka oli yksi yhteisön toimielinten väliaikaisista kotipaikoista. Sillä, että tietyt komission yksiköt sijoitettiin Luxemburgiin ja että ne sijaitsevat siellä edelleen, ei ole merkitystä tässä yhteydessä.

42 Edellä olevasta seuraa, että komissiolla oli valituksen osalta oikeus kahteen ylimääräiseen päivään edellä mainitun, pitkien etäisyyksien vuoksi sellaisille henkilöille myönnettäviä pidennettyjä määräaikoja koskevan päätöksen perusteella, joiden vakituinen kotipaikka on Belgiassa.

43 Koska valitus jätettiin 29.4.1992 ja koska siten laskettu viimeinen määräpäivä oli 30.4.1992, vastaajien esittämä määräajan ylittämistä koskeva prosessiväite on hylättävä.

Pääasia: komission valitus

44 Valituksenalaisesta tuomiosta käy ilmi, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen perustelut etenevät vaiheittain, ja lopuksi se toteaa tuomiossaan riidanalaisen päätöksen mitättömäksi; ennen kyseistä toteamusta esitetään, että tietyt lainvastaisuudet, kuten toimen jälkikäteinen muuttaminen ja sen antajan toimivallan puuttuminen riittävät sinänsä perusteluiksi mainitun päätöksen kumoamiselle toimivallan puuttumisen sekä olennaisten menettelymääräysten rikkomisen vuoksi.

45 Lopullisesti päätös todetaan mitättömäksi sen edellä mainittuja lainvastaisuuksia koskevien huomautusten lisäksi esitetyn toteamuksen jälkeen, ettei päätöstä ole saatettu todistusvoimaiseksi komission työjärjestyksen 12 artiklassa tarkoitetulla tavalla. Koska mitättömyyden toteamisen seuraukset ovat laajemmat ja kauaskantoisemmat kuin kumoamisesta – jota ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin myös harkitsi – aiheutuvat seuraukset, on aluksi tarkasteltava neljättä komission esittämää perustetta, joka koskee kyseistä mitättömäksi totemista.

46 Komission mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin teki oikeudellisia seikkoja koskevan virheen, koska se sovelsi täysin poikkeuksellista seuraamusta, mitättömäksi toteamista, ainoastaan sen vuoksi, että riidanalaiseen päätökseen liittyi erityisen vakaviksi arvioituja lainvastaisuuksia. Näin tehdessään se ei komission mukaan ottanut perusteluissaan huomioon toista olennaista vaatimusta, jota hallintotoimien mitättömyyttä koskevan teorian, sellaisena kuin se on esitetty kolmen eri jäsenvaltion kansallisessa oikeudessa, soveltaminen edellyttää: sitä, että kyseisten lainvastaisuuksien on oltava täysin ilmeisiä, erityisesti niiden kannalta, joille toimi on osoitettu.

47 Komissio, joka käyttää perustelunaan yhteisöjen tuomioistuimen asiassa 15/85, Consorzio Cooperative d'Abruzzo vastaan komissio (Kok. 1987, s. 1005) 26.2.1987 antamaa tuomiota, korostaa, että kyseiset lainvastaisuudet – edellyttäen, että niitä voidaan tarkastella sellaisinaan – koskevat ainoastaan riidanalaisen päätöksen sisäistä valmisteluprosessia, minkä vuoksi ne, joille päätös on osoitettu, eivät voi havaita lainvastaisuuksia ainoastaan lukemalla tekstin, joka on annettu heille asianmukaisesti tiedoksi. Väitetyt lainvastaisuudet eivät näin ollen ole siinä määrin ilmeisiä, että riidanalainen päätös voitaisiin todeta mitättömäksi.

48 Tässä yhteydessä on muistutettava, että yhteisön toimielinten toimia koskee pääsääntöisesti lainmukaisuusolettama, ja niihin mahdollisesti liittyvistä lainvastaisuuksista huolimatta niillä on näin ollen oikeusvaikutuksia niin kauan kuin näitä toimia ei ole kumottu tai peruutettu.

49 Poikkeuksen tähän periaatteeseen muodostavat kuitenkin toimet, jotka ovat niin ilmeisellä tavalla lainvastaisia, ettei sitä voida mitenkään hyväksyä yhteisön oikeusjärjestyksessä. Sellaisilla toimilla ei voida katsoa olevan minkäänlaista, edes väliaikaista oikeusvaikutusta, ja niitä on siis pidettävä mitättöminä. Tämän poikkeuksen tarkoituksena on säilyttää tasapaino kahden oikeusjärjestykselle asetetun perustavanlaatuisen mutta joskus vastakkaisen vaatimuksen eli oikeussuhteiden vakauden sekä legaliteettiperiaatteen kunnioittamisen välillä.

50 Koska yhteisön toimielinten toimen mitättömäksi toteamisen seuraukset ovat vakavia, on selvää, että oikeusvarmuussyistä toimi voidaan katsoa mitättömäksi ainoastaan täysin poikkeuksellisissa tilanteissa.

51 Käsiteltävänä olevassa asiassa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei asettanut kyseenalaiseksi sitä, että 21.12.1988 pidetyssä kokouksessa komissio, kuten kokouksen pöytäkirjasta käy ilmi, päätti hyväksyä pöytäkirjassa esitetyn päätösosan riippumatta siitä, liittyykö päätökseen jotain virheitä.

52 Tarkasteltiinpa niitä toimivaltaan ja muotoseikkoihin liittyviä lainvastaisuuksia, joihin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on viitannut ja jotka koskevat komission päätöksentekomenettelyä, erikseen tai yhdessä, virheet eivät myöskään vaikuta niin ilmeisiltä, että mainittua päätöstä olisi pidettävä mitättömänä.

53 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on näin ollen tehnyt oikeudellisen virheen todetessaan päätöksen 89/190/ETY olevan mitätön.

54 Tämän vuoksi hakemuksen kohteena oleva tuomio on kumottava.

55 Yhteisöjen tuomioistuimen perussäännön (ETY) 54 artiklan ensimmäisen kohdan toisen virkkeen mukaisesti yhteisöjen tuomioistuin voi antaa lopullisen ratkaisun asiassa, kun on kysymys ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen päätöksen kumoamisesta, jos asia on ratkaisukelpoinen. Yhteisöjen tuomioistuin katsoo, että näin on.

Komission päätöstä vastaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa nostetut kumoamiskanteet

56 Kantajina olevat yritykset ovat kumoamiskanteissaan esittäneet useita perusteita, jotka lyhyesti esitettyinä ovat seuraavat: oikeudenkäyntiä edeltävään menettelyyn liittyi useita virheitä, riidanalaista päätöstä ei ollut lainkaan tai riittävästi perusteltu, puolustautumisoikeuksia ei ollut kunnioitettu, komission käyttämä perustelutapa oli kiistanalainen, riidanalainen päätös oli perustamissopimuksen 85 artiklan ja yhteisön oikeuden yleisten oikeusperiaatteiden vastainen, päätöksellä rikottiin vanhentumisaikoja koskevia sääntöjä, siihen liittyi harkintavallan väärinkäyttöä, ja lisäksi määrätyt sakot olivat lainvastaisia.

57 Riidanalaisen päätöksen perustelujen puuttumista ja riittämättömyyttä koskevan perusteen tueksi kantajina olevat yritykset ovat pääasiallisesti esittäneet, että niille ilmoitetut päätöksen perustelut olivat todennäköisesti useilta osin – tietyiltä osin olennaisesti – erilaisia kuin komission 21.12.1988 pidetyssä

kokouksessa kollegisesti tekemä päätös. Niiden näkemys perustui muun muassa toteamukseen, että päätöksenteon ja päätöksen tiedoksiantamisen välinen aika oli huomattavan pitkä ja että tiedoksi annetun päätöksen ulkoasusta kävi selvästi ilmi, että olennaisia kohtia oli lisätty tai korjailtu.

58 Komission perustelujen perusteella tietyt kantajat ovat myös tehneet sen johtopäätöksen, ettei päätöstä ollut hyväksytty kahdella todistusvoimaisella kielellä, nimittäin italian ja hollannin kielellä, koska kollegion käsiteltäviksi oli annettu ainoastaan saksan-, englannin- ja ranskankieliset luonnokset.

59 Näissä olosuhteissa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin, joka piti lainvastaisuudesta esitettyjä todisteita vakavina ja perusteltuina, määräsi kantajina olevien yritysten pyynnöstä ja komission itsensä ehdotuksesta komission esittämään riidanalaisen päätöksen tekemiseen liittyvät asiakirjat. Nähtyään kyseiset asiakirjat kantajat esittivät epäilyn, ettei päätöstä ollut saatettu todistusvoimaiseksi komission työjärjestyksen 12 artiklassa esitettyjen sääntöjen mukaisesti. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin määräsi silloin komission esittämään riidanalaisen päätöksen oikeaksi todistetun jäljennöksen, jota komissio ei pystynyt esittämään. Lopullisissa perusteluissaan kantajina olevat yritykset ilmaisevat näkemyksensä, ettei komission työjärjestyksen 12 artiklaa ollut noudatettu.

60 Vaikka kyseinen peruste kokonaisuudessaan on esitetty ainoastaan oikeudenkäynnin kuluessa, se voidaan kuitenkin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 48 artiklan 2 kohdan mukaisesti ottaa käsiteltäväksi, koska se perustuu menettelyn kuluessa esiin tulleisiin tosiseikkoihin.

61 Tämän vuoksi on tutkittava, onko näin esitetty peruste hyväksyttävä.

62 Tässä yhteydessä on aivan ensin huomautettava, kuten yhteisöjen tuomioistuin on esittänyt edellä mainitussa AKZO Chemie vastaan komissio -asiassa annetun tuomion 30 kohdassa, että komission toiminnassa noudatetaan Euroopan yhteisöjen yhteisen neuvoston ja yhteisen komission perustamisesta 8 päivänä huhtikuuta 1965 tehdyn sopimuksen (EYVL 1967, 152, s. 2, jäljempänä sulautumissopimus) 17 artiklassa tarkoitettua kollegisen päätöksenteon periaatetta; kyseinen määräys on sittemmin korvattu EY:n perustamissopimuksen 163 artiklalla, jossa määrätään seuraavaa: "Komissio tekee ratkaisunsa 10 artiklassa mainitun jäsenmääränsä enemmistöllä. Komissio on päätösvaltainen vain, kun sen työjärjestyksessä määrätty määrä jäseniä on läsnä".

63 Samassa tuomiossa yhteisöjen tuomioistuin on täsmentänyt (30 kohta), että näin esitetyn kollegisen päätöksenteon periaate perustuu komission jäsenten yhdenvertaisuuteen päätöksentekoon osallistumisessa ja merkitsee erityisesti sitä, että päätökset tehdään yhdessä ja että kaikki kollegion jäsenet ovat poliittisella tasolla yhdessä vastuussa kaikista tehdyistä päätöksistä.

64 Mainitun periaatteen kunnioittaminen ja erityisesti velvollisuus neuvotella päätöksistä yhdessä on selvästi niiden oikeussubjektien etujen mukaista, joihin päätöksistä aiheutuvat oikeusvaikutukset kohdistuvat; asianomaisille henkilöille on taattava, että komissio on todella tehnyt päätöksensä kollegisesti ja että päätökset vastaavat täsmälleen kollegion tahtoa.

65 Näin on erityisesti – kuten käsiteltävänä olevassa asiassa – sellaisten nimenomaisesti päätöksiksi luonnehdittujen toimien osalta, jotka komissio toteuttaa neuvoston asetuksen N:o 17 (perustamissopimuksen 85 ja 86 artiklan ensimmäinen täytäntöönpanoasetus; EYVL 1962, 13, s. 204) 3 artiklan 1 kohdan ja 15 artiklan 2 kohdan a alakohdan nojalla sen varmistamiseksi, että yritykset tai niiden yhteenliittymät noudattavat kilpailusääntöjä, ja joiden tarkoituksena on kyseisten sääntöjen rikkomisen toteaminen, velvoitteiden asettaminen kyseisille yrityksille sekä taloudellisten seuraamusten määrääminen niille.

66 Sellaiset päätökset on ETY:n perustamissopimuksen 190 artiklan mukaan perusteltava. Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaisesti kyseisessä artiklassa vaaditaan komissiota esittämään ne syyt, joiden vuoksi se on tehnyt päätöksen, jotta yhteisöjen tuomioistuin voi tutkia päätöksen laillisuuden ja jotta jäsenvaltiot ja ne kansalaiset, joita asia koskee, saisivat tietoonsa ne edellytykset, joiden mukaisesti komissio on soveltanut perustamissopimusta.

67 Tällaisen päätöksen päätösosa voidaan ymmärtää ja sen ulottuvuutta voidaan arvioida ainoastaan tarkastelemalla sen perusteluja. Koska päätöksen päätösosa ja perustelut yhdessä muodostavat jakamattoman kokonaisuuden, kollegisen päätöksenteon periaatteen mukaisesti nimenomaan kollegion on hyväksyttävä samalla kertaa ne molemmat.

68 Tämä merkitsee sitä, että – kuten yhteisöjen tuomioistuin on katsonut edellä mainitussa "munivat kanat" -asiassa antamassaan tuomiossa – sen jälkeen kun kollegio on virallisesti hyväksynyt säädöksen tai päätöksen sanamuodon, siihen voidaan tehdä ainoastaan oikeinkirjoitukseen liittyviä tai kieliopillisia korjauksia, kun taas kaikkien muiden muutosten tekeminen kuuluu yksinomaan kollegiolle.

69 Edellä olevasta seuraa, ettei komission väitettä, jonka mukaan kollegio voi päätöksentekomenettelyssä rajoittua ilmaisemaan tietynsuuntaisen tarkoituksensa ilman, että sen tarvitsee osallistua kyseisen tarkoituksen vahvistavan säädöksen sanamuodon laatimiseen ja sen lopulliseen muotoon saattamiseen, voida hyväksyä.

70 Koska sisältöä ja muotoa ei voida erottaa toisistaan, säädöksen tai päätöksen saattaminen kirjalliseen muotoon on välttämätöntä sen antaneen viranomaisen tarkoituksen ilmaisemiseksi.

71 Lisäksi on huomautettava, että toisin kuin päätöksiä, joilla velvoitetaan yritys alistumaan tarkastukseen ja joita – koska ne ovat selvittämistoimia – voidaan pitää pelkkänä juoksevien asioiden hoitamisena (ks. em. tuomio AKZO Chemie v. komissio, 38 kohta), päätöksiä, joissa todetaan 85 artiklan rikkominen, ei voida tehdä työjärjestyksen 27 artiklassa tarkoitetulla tavalla siirtämällä valtuus kilpailupolitiikasta vastaavalle komission jäsenelle, koska tällä loukattaisiin kollegisen päätöksenteon periaatetta.

72 Menettelysääntöjen osalta on huomautettava, että sulautumissopimuksen 16 artiklan mukaan (määräys, joka on sittemmin korvattu EY:n perustamissopimuksen 162 artiklan 2 kohdalla) komission on vahvistettava työjärjestyksensä ja varmistettava siten, että sen oma toiminta ja sen eri yksiköiden toiminta on perustamissopimusten määräysten mukaista, ja huolehdittava työjärjestyksensä julkaisemisesta.

73 Näin ollen komission velvollisuuksiin kuuluu muun muassa sellaisten toimenpiteiden toteuttaminen, jotka mahdollistavat sen, että kollegion hyväksymien säädösten tai päätösten koko tekstin sisältö voidaan määrittää luotettavasti.

74 Tätä varten kyseisenä ajankohtana voimassa olleen työjärjestyksen 12 artiklan ensimmäisessä kohdassa määrättiin, että "komission yhteisessä istunnossa tai kirjallisella menettelyllä hyväksymät säädökset varmennetaan todistusvoimaisella kielellä tai todistusvoimaisilla kielillä puheenjohtajan ja pääsihteerin allekirjoituksilla".

75 Työjärjestyksen 12 artiklan ensimmäisessä kohdassa tarkoitetulla komission toimien todistusvoimaisiksi saattamisella, joka, toisin kuin komissio väittää, on paljon enemmän kuin pelkkä arkistointiin liittyvä muodollisuus, pyritään takaamaan oikeusvarmuus vahvistamalla kollegion hyväksymien tekstien sanamuoto kaikilla todistusvoimaisilla kielillä. Näin mahdollistetaan se, että kiistatilanteissa voidaan varmistaa, että tiedoksi annetut tai julkaistut tekstit

vastaavat täysin kollegion hyväksymää tekstiä ja näin ollen tekstin laatijan tarkoitusta.

76 Tästä seuraa, että todistusvoimaiseksi saattaminen on ETY:n perustamissopimuksen .173 artiklassa tarkoitettu olennainen menettelymääräys, jonka rikkominen voi olla kumoamiskanteen perustana.

77 Käsiteltävänä olevassa asiassa on kiistatonta, että komissio on myöntänyt rikkoneensa työjärjestyksensä 12 artiklan ensimmäistä kohtaa, koska se ei saattanut riidanalaista päätöstä todistusvoimaiseksi kyseisessä artiklassa tarkoitetulla tavalla.

78 Näin ollen päätös on kumottava olennaisten menettelymääräysten rikkomisen vuoksi, eikä ole tarpeen tarkastella muita kantajien esittämiä perusteita.

Vahingonkorvausvaatimukset

79 Montedison SpA:n esittämät vahingonkorvausvaatimukset on hylättävä, koska se ei ole esittänyt vaatimustensa tueksi minkäänlaisia perusteita eikä lukuina esitettyjä, edes summittaisia arvioita väitetystä vahingosta.

Oikeudenkäyntikulut

80 Yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 122 artiklassa määrätään, että jos valitus on perusteltu ja yhteisöjen tuomioistuin ratkaisee itse riidan lopullisesti, se päättää oikeudenkäyntikuluista. Työjärjestyksen 69 artiklan 2 kohdan mukaan, jota muutoksenhakumenettelyssä 118 artiklan nojalla sovelletaan, asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska komissio on hävinnyt enimmän osan perusteistaan, se on velvoitettava korvaamaan omien kulujensa lisäksi kaikki sekä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa että yhteisöjen tuomioistuimessa aiheutuneet muutoksenhakuasian vastaajien oikeudenkäyntikulut.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN

on antanut seuraavan tuomiolauselman:

1) **Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen yhdistetyissä asioissa T-79/89, T-84/89, T-85/89, T-86/89, T-89/89, T-91/89, T-92/89, T-94/89, T-96/89, T-98/89, T-102/89 ja T-104/89 27.2.1992 antama tuomio kumotaan.**

2) **ETY:n perustamissopimuksen 85 artiklan soveltamismenettelystä 21 päivänä joulukuuta 1988 tehty komission päätös 89/190/ETY (IV/31.865, PVC) kumotaan.**

3) **Komissio velvoitetaan vastaamaan omistaan ja kaikista muutoksenhakuasian vastaajien oikeudenkäyntikuluista, sekä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa että yhteisöjen tuomioistuimessa aiheutuneista kuluista.**

Due Mancini Moitinho de Almeida

Diez de Velasco Edward Kakouris

Joliet Schockweiler Rodríguez Iglesias Grévisse

Zuleeg Kapteyn Murray

Julistettiin Luxemburgissa 15 päivänä kesäkuuta 1994.

R. Grass
kirjaaja

O. Due
presidentti